

När fakta får klor och tassar

Så får du eleverna att läsa och skriva faktatexter.

Hur får man lågstadieelever att både vilja läsa och förstå faktatexter? Sara har hittat ett sätt. Hon är klasslärare i åk 1–3 och författare till PULS Faktakort om djur, där varje kort rymmer en kort text, en tydlig bild och en fråga som lockar till samtal. Tanken är enkel: att göra faktatexter tillgängliga och inspirerande – och samtidigt ge eleverna verktyg för att själva skriva egna.

»Jag ville skapa något konkret och greppbart, där eleverna får möta både fakta och frågor«, berättar hon.

Vi sätter oss ner med Sara för att prata om varför läsförståelse alltid är i fokus, hur hon själv arbetar med faktatexter i klassrummet och varför djur är den perfekta ingången för nyfikna elever.

När du börjar med en ny faktatext i klassen – hur gör du för att fånga elevernas intresse?

»Äh, här finns det så många ingångar, men oftast börjar vi med att titta på någon av bilderna och så får eleverna ›brainstorma‹: Vad är det på bilden? Vad tror de att texten kommer handla om? Vad känner de till sedan tidigare? Just att knyta an till elevernas tidigare erfarenheter brukar fungera bra, de har ofta mycket att berätta!«

Vad gör du när en elev tycker att faktatexter är för svåra eller tråkiga?

»Då sätter jag mig tillsammans med eleven och så tittar vi på texten. Jag försöker hitta något som fångar elevens intresse, antingen någon detalj eller en fråga: ›Visste du att igelkotten har flera tusen taggar!?‹. Om texten är för svår, tittar vi i stället på bilderna och rubrikerna. Det är ofta en bra hjälp.«

Sara Rådling
Lågstadie lärare och
författare till PULS
Faktakort djur

Djur + fakta
+ nyfikenhet
= sant!

Med PULS Faktakort om djur
blir faktatexter både roliga
och begripliga.

Hur brukar du använda fyrfältare tillsammans med eleverna?

»Allra först tittar vi på eller repeterar fyrfältarens innehåll och struktur: vad innehåller den för rubriker och vad för slags fakta kan passa i varje fält. Sedan modellerar jag hur fyrfältaren kan fyllas i, till exempel att det kan räcka att enbart skriva stödord. Om eleverna arbetar med att leta fakta på egen hand kan de ha fyrfältaren bredvid sig och fylla i allt eftersom de hittar fakta. Med lite äldre elever (tredjeklassare) har jag även provat att använda fyrfältaren som stöd vid muntliga presentationer. I stället för läsa upp en hel lång faktatext, har eleverna plockat ut det viktigaste från sina egna texter, fyllt i en fyrfältare och använt den som ett slags tal-kort. Det ger både mer djup åt själva faktakunskapen och större flyt i berättandet.«

Har du några favoritövningar, som du tycker fungerar extra bra ihop med faktatexter?

»I en faktabok med längre texter tycker jag det är en stor fördel att läsa rubriker och bildtexter först. Använder man faktakorten från PULS-lådan tycker jag att man med fördel kan använda sig av både EPA och APE. Antingen om du som lärare gått igenom faktainnehållet eller om eleven läst på egen hand och att ni sedan går vidare med att diskutera innehåll och eventuella frågor i par och sedan tillsammans i klassen, eller om ni först gemensamt läser texten och diskuterar. Sedan kan eleverna arbeta i par och slutligen enskilt med att till exempel skriva ner frågor, funderingar eller fakta. För att befästa (och testa) elevernas faktakunskaper, vill jag även gärna slå ett slag för övningen Fråga – fråga – byt. Där får eleverna utmanas i att svara på frågor om det faktaområde ni arbetat med, men på ett lättisamt sätt.«

Vad vill du att eleverna ska ta med sig från faktakorten – förutom rena fakta om djur?

»Min förhoppning är att eleverna med det här arbets-sättet får träna på förmågan att läsa för att lära – att använda läsningen som ett verktyg för att söka och förstå information.«•

Så funkar PULS Faktakort djur

I lådan finns 50 faktakort.

Två sidor:

Framsida: kort beskrivning av djurets utseende, beteende och livsmiljö.

Baksida: faktatext med rubriker och en elevfråga.

Indelning:

Sex kategorier – däggdjur, fåglar, fiskar, insekter & spindeldjur, kräldjur & groddjur, nässeldjur & blötdjur.

Användning:

- Som faktaunderlag inför att skriva egna faktatexter.
- Tillsammans med fyrfältare eller sexfältare för att träna struktur.
- För att bygga ordförråd, sortera begrepp och öva läsförståelse.

DÄGGDJUR

Ekorre

Ekorren har rödbrun päls som blir gråare på vintern. Den har en lång och yvig svans. Svansen hjälper ekorren att hålla balansen när den hoppar mellan träd. Ekorren älskar att äta nötter, frön och bär. På hösten samlar den mat för att ha till vintern.

Utseende

Ekorren har en rödbrun päls. På vintern blir pälsen lite gråare och det växer ut tofsar på ekorens öron. Ekorren kan bli upp till 25 centimeter lång. Den yviga svansen är ungefär lika lång som kroppen. Svansen hjälper ekorren att hålla balansen när den hoppar mellan olika träd.

Bo och ungar

Ekorren bygger sitt bo högt uppe i ett träd. Boet är byggt av ris och kvistar.

Honan får 2 eller 3 kullar med ungar varje år. En kull brukar vara upp till 7 ungar. Ungarna är nakna och blinda när de föds. Honan diar ungarna de första veckorna. Om något stör honan i boet, flyttar hon ungarna en i taget till ett säkrare bo.

Föda

Ekorren tycker om att äta frön, ekollon, nötter, bär och bark. Under hösten samlar ekorren mat och gömmer den för att ha till vintern. Men ekorren kommer inte alltid ihåg var den har gömt maten.

Övrigt

Ekorren har bra syn men kan inte skilja på röd och grön färg. Den är duktig på att simma.

Kommer du ihåg?

Vad använder ekorren sin svans till?

PULS Faktakort: Bild 00010781 © 2017-2022 PULS Fakta och Bildspel. Alla rättigheter förbehållna.

Tips till klassrummet – så kan du använda faktakorten

1

Läs och gissa! Läs framsidan högt utan att visa bilden – låt eleverna gissa vilket djur det är.

2

Para ihop! Använd korten för att sortera djur i grupper: land/vatten, ägg/levande ungar, växtätare/rovdjur.

3

Fråga tillbaka! Låt eleverna själva skriva nya frågor till korten och utmana varandra.

4

Bygg en text! Använd en fyrfältare eller sexfältare och skriv gemensamma faktatexter utifrån ett kort.

5

Läs och redovisa! Ge eleverna ett kort i »läxa« – nästa dag får de redovisa djuret med egna ord och kanske en bild.

→ Direkt till klassrummet!

Vill du prova direkt i din klass?
Scanna QR-koden och hämta
VÖL-schema och fyrfältare
– färdiga att skriva ut och använda
tillsammans med faktakorten eller
andra faktatexter.

